

Armoedebeleidsplan 2021 - 2024

Gemeente Valkenburg aan de Geul

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	2
	1.1 Aanleiding	2
	1.2 Totstandkoming armoedebeleidsplan	2
	1.3 Leeswijzer	3
2	ARMOEDE EEN NADERE BESCHRIJVING	4
	2.1 Definitie van armoede	4
	2.2 Oorzaken van armoede	4
	2.3 Gevolgen van armoede	5
	2.4 Armoede in relatie tot andere beleidsterreinen	6
	2.5 Armoede in Valkenburg aan de Geul	6
	2.6 Armoedebestrijding in Valkenburg aan de Geul	7
	2.6.1 Re integratie	7
	2.6.2 Inkomensregelingen	7
	2.6.3 Schuldhulpverlening	7
3	INKOMENSEFFECTRAPPORTAGE GEMEENTE VALKENBURG AAN DE GEUL 2019	8
	3.1 Inkomenseffectrapportage gemeente Valkenburg aan de Geul 2019	8
4	MISSIE EN VISIE	9
	4.1 Missie	9
	4.2 Visie	9
5	PIJLER 1 PREVENTIE EN VROEGSIGNALERING	10
	5.1 Wat zien wij?	10
	5.2 Wat willen wij bereiken?	10
	5.3 Wat gaan wij doen?	10
6	PIJLER 2 ARMOEDE MAG GEEN BELEMMERING ZIJN VOOR DE ONTWIKKELKANSEN VAN KINDEREN	13
	6.1 Wat zien wij?	13
	6.2 Wat willen wij bereiken?	13
	6.3 Wat gaan wij doen?	13
7	PIJLER 3 BEVORDEREN GEBRUIK GEMEENTELIJKE INKOMENSREGELINGEN/EXTRA FACILITEITEN	16
	7.1 Wat zien wij?	16
	7.2 Wat willen wij bereiken?	16
	7.3 Wat gaan wij doen?	16
8	PIJLER 4 ARMOEDE EN CORONA	18
	8.1 Wat zien wij?	18
	8.2 Wat willen wij bereiken?	18
	8.3 Wat gaan wij doen?	18
9	ARMOEDEVAL	19
	9.1 Armoedeval in Valkenburg aan de Geul	19
	9.2 Ophogen inkomensgrenzen	20
	9.2.1 Kosten ophogen inkomensgrenzen	21
	9.2.2 Afweging en voorstel	22
	9.3 Eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie	24
	9.3.1 Kosten eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie	24
	9.3.2 Afweging en voorstel	25
10	FINANCIËEL KADER	26
	10.1 Financiën	26
	10.2 Afweging	28
	10.3 Financieringsvoorstel	28
	10.4 Risico's	29
11	EFFECTMETING	30
	11.1 Wat gaan we meten?	30
	11.2 Kanttekening	31

1.1 Aanleiding

Voor u ligt het '*Armoedebeleidsplan Valkenburg aan de Geul 2021-2024*'. Dit beleidsplan is gericht op het voorkomen, bestrijden en verlichten van armoede in de gemeente Valkenburg aan de Geul. Het is een meerjarenbeleidsplan voor de komende vier jaar. Geen plan dat in beton is gegoten, maar een plan dat tussentijds kan of moet worden bijgesteld op basis van nieuwe inzichten, nieuwe wet- en regelgeving, beschikbare middelen en prioriteiten.

Dit plan is een vervolg op het '*Aktieplan Armoede 2017 e.v. jaren, gemeente Valkenburg aan de Geul*'. Dit actieplan heeft geleid tot een ruimhartig armoedebeleid. Veel zaken zijn nog steeds actueel en zijn ook in dit nieuwe plan opgenomen. Dat wat goed is, wordt behouden. Daar waar we kunnen verbeteren, wordt dit gedaan.

De noodzaak voor een goede aanpak van armoede is als gevolg van de coronacrisis nu noodzakelijker dan ooit. Als gevolg van deze crisis belandt de economie op korte termijn in een recessie, stijgt de werkloosheid en wordt er meer beroep gedaan op sociale zekerheid. Verder kan verwacht worden dat een deel van de werkende beroepsbevolking (tijdelijk) minder inkomen heeft.¹ Dit zijn zorgwekkende signalen. Deze problemen kan een gemeente niet alleen oplossen, maar vraagt actie van de Rijksoverheid. Toch staat de gemeente niet machteloos. Vanuit de Participatiewet hebben gemeenten de mogelijkheid om een breed gedragen structureel armoedebeleid op te stellen. Met het nu voorliggende armoedebeleidsplan wordt hieraan voldaan.

1.2 Totstandkoming armoedebeleidsplan

De start tot nieuw beleid is gemaakt met de '*Inkomenseffectrapportage gemeente Valkenburg aan de Geul 2019*'.² In deze inkomenseffectrapportage heeft onderzoeksbureau KWIZ – in opdracht van de gemeente - de effecten van zowel de landelijke als de gemeentelijke inkomensregelingen inzichtelijk gemaakt. In aanvulling op de inkomenseffectrapportage hebben diverse sessies met als thema '*Armoedebeleid gemeente Valkenburg aan de Geul*' plaatsgevonden, waaronder een raadssessie, een benen op-tafelsessie en een sessie met de Adviesraad Sociaal Domein. Op basis van de inkomenseffectrapportage en de opgehaalde input tijdens de verschillende sessies is een viertal pijlers gedefinieerd die richting geven aan het nieuwe beleid, te weten:

- Pijler 1 Preventie en vroegsignalering
- Pijler 2 Armoede mag geen belemmering zijn voor de ontwikkelkansen van kinderen
- Pijler 3 Bevorderen gebruik inkomensondersteunende voorzieningen
- Pijler 4 Armoede en Corona

¹ Centraal Planbureau. Sociaal en Cultureel Planbureau (2020). *Kansrijk armoedebeleid*.

² KWIZ (2019). *Inkomenseffectrapportage gemeente Valkenburg aan de Geul 2019*.

Deze pijlers vormen het kader voor het nieuwe armoedebeleidsplan. In dit beleidsplan geven we een eerste aanzet voor concrete maatregelen middels diverse voorstellen.

Na vaststelling van het '*Armoedebeleidsplan gemeente Valkenburg aan de Geul 2021-2024*' zullen de voorstellen in het eerste kwartaal 2021 verder worden uitgewerkt in uitvoeringsplannen. In de uitvoeringsplannen zal verder worden uitgewerkt welke interventies worden ingezet op de verschillende vastgestelde pijlers en op welke manier het beschikbare budget daarvoor wordt ingezet. Na vaststelling gaan we in gesprek met ketenpartners, intermediairs zelf om de voorstellen verder uit te werken.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de definitie van armoede, de oorzaken en gevolgen ervan en de relatie van armoede tot andere beleidsterreinen beschreven. Vervolgens wordt ingegaan op de Valkenburgse situatie voor wat betreft inkomens en armoedebestrijding. In hoofdstuk 3 wordt kort ingegaan op de '*Inkomenseffectrapportage gemeente Valkenburg aan de Geul 2019*', van onderzoeksbureau KWIZ. Hoofdstuk 4 beschrijft onze missie en visie en de pijlers die het kader vormen voor het nieuwe beleidsplan. In Hoofdstuk 5, 6, 7 en 8 worden de pijlers verder uitgewerkt en geconcretiseerd. In hoofdstuk 9 wordt ingegaan op de armoedeval, de Valkenburgse situatie en mogelijke oplossingen om de armoedeval terug te dringen. Hoofdstuk 10 vermeldt het financieel kader. Tot slot wordt in hoofdstuk 11 ingegaan op de effectmeting.

Armoede gaat niet alleen om te weinig geld. Armoede is een complex probleem dat samenhangt met onder meer opleiding, gezondheid wonen en economische zelfstandigheid. Als armoede aanwezig is, zijn er vaak meerdere problemen in een gezin: geen sociaal vangnet, eenzaamheid, relatieproblemen, niet om kunnen gaan met geld, opvoedproblemen. Armoede heeft daarbij een negatieve invloed op de gezondheid: de situatie waar men in zit levert vaak stress op. Vaak schaamt men zich voor de situatie en is er een negatief gevoel van eigenwaarde.

2.1 Definitie van armoede

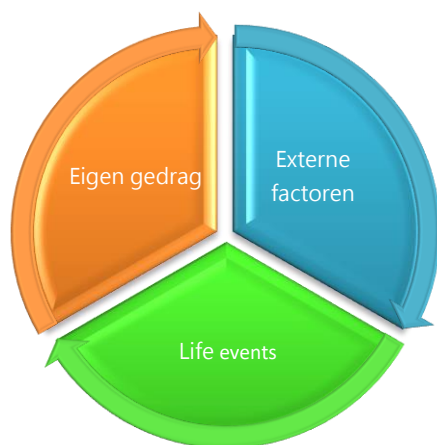
Armoede kent uiteenlopende definities. Om inzichtelijk te maken hoe groot de groep mensen van Valkenburg aan de Geul is die een risico op armoede heeft, hanteren we in deze beleidsnota de definitie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Deze stelt dat *'een huishouden in armoede leeft als het over onvoldoende middelen beschikt om een bepaald minimaal consumptieniveau te bereiken'*. Onder dit consumptieniveau vallen niet alleen de noodzakelijke uitgaven, zoals voeding, kleding en een goede woning maar ook uitgaven om te participeren in de maatschappij, zoals sport en cultuur.

Om armoede af te bakenen wordt gebruik gemaakt van de lage-inkomensgrens van het CBS. Deze grens vertegenwoordigt door de tijd heen een vast koopkrachtniveau en wordt jaarlijks aangepast voor de prijsontwikkeling. In 2018 bedroeg deze grens voor een alleenstaande € 1.060 per maand, voor een paar € 1.460 per maand, voor een paar met twee minderjarige kinderen € 2.000 per maand en voor een éénoudergezin € 1.600 per maand.

2.2 Oorzaken van armoede

Armoede heeft uiteenlopende oorzaken. Sommige deskundigen leggen daarbij de nadruk op de eigen, individuele keuzen die mensen hebben gemaakt waardoor ze in een situatie van armoede terecht zijn gekomen, bijvoorbeeld een gebrek aan wilskracht of het niet afmaken van een opleiding. Gedrag speelt dan een belangrijke rol. Daarnaast zijn er echter ook oorzaken die verder van het individu afstaan, zoals de macro-economische ontwikkeling en wet- en regelgeving. Ook bij bepaalde life-events is de kans op armoede groter. Denk bijvoorbeeld aan het verliezen van baan of bedrijf, persoonlijke problemen zoals een scheiding of ziekte en als het niet lukt om werk te vinden of daarvan rond te komen. Deze gebeurtenissen vormen vaak het begin van financiële problemen. Kortom: armoede is vaak geen geïsoleerd probleem.

Figuur 1: Oorzaken van armoede

2.3 Gevolgen van armoede

De gevolgen van armoede zijn hardnekkig. Op individueel niveau kan armoede stress, (lichamelijke) spanningen, depressie, slechtere schoolprestaties en een kortere levensduur tot gevolg hebben.³ Ook blijkt dat wie eenmaal in armoede leeft, vaak in een vicieuze cirkel belandt. Daarnaast heeft armoede gevolgen op collectief niveau. Mensen die in armoede leven maken bijvoorbeeld vaker gebruik van collectieve voorzieningen met hoge maatschappelijke kosten tot gevolg.

De afgelopen jaren zijn er met name vanuit de gedragswetenschappen nieuwe inzichten ontstaan over de gevolgen van armoede en wat dat betekent voor het voorkomen en bestrijden ervan. In een handreiking van Platform31, Impuls en de Hogeschool Utrecht is te lezen dat de gevolgen van schaarste die mensen ervaren invloed hebben op de 'verstoorde' bedrading in hun hersenen als gevolg van stress:

"Het gebrek aan geld neemt veel van de mentale bandbreedte in beslag en kaapt de belangrijkste executieve functies. Het onderzoek laat zien dat schaarste kan leiden tot een (tijdelijke) daling van het IQ van zo'n dertien punten. Ter vergelijking: dat is evenveel als het verschil in IQ tussen alcoholisten en niet-alcoholisten. Daardoor ontstaan allerlei problemen: op het werk omdat mensen hun aandacht niet vast kunnen houden en fouten gaan maken. Mensen verliezen relaties omdat ze er geen aandacht aan besteden, terwijl juist van een sociaal netwerk veel steun kan uitgaan. De stress van schulden leidt tot allerlei fysieke en psychische gezondheidsklachten die situaties verergeren. Ook hebben mensen met schulden minder aandacht en geld voor hun gezondheid: zij maken behandelingen en therapieën minder vaak af en besteden minder aandacht en geld aan gezond eten en sporten. Mensen met schulden besteden ook minder aandacht aan de opvoeding van hun kinderen, waardoor er vaker problemen ontstaan met de opvoeding en op school. Schulden leiden dus tot stress in allerlei levensdomeinen. Een leven in armoede gaat gepaard met veel psychische problemen. Het gebrek aan geld veroorzaakt een noodzaak om de eindjes aan elkaar te knopen. Dit leidt tot het besef dat er in financieel opzicht geen ruimte is om fouten te maken.

³ Dam, J. ten (2018). *Armoede, stress en gezondheid*.

Naast de financiële stress gaat armoede vaak samen met andere risicofactoren die (chronische) stress veroorzaken, zoals een slechte woonomgeving, werkloosheid, instabiele gezinnen, slechtere gezondheid, huiselijk geweld en verhuizingen. Ook stressfactoren die leiden tot negatieve emoties (vijandigheid, angst, gebrek aan zelfvertrouwen, schaamte, verdriet, neerslachtigheid) kunnen ontstaan door financiële stress.”⁴

2.4 Armoede in relatie tot andere beleidsterreinen

Zoals aangegeven is armoede meer dan alleen een financieel tekort en zijn er raakvlakken met onder andere wonen, werk en activering, opleiding, gezondheid en wonen et cetera. Onderstaand figuur geeft de relatie weer tussen de verschillende beleidsterreinen en armoede.

Figuur 2 Armoede in relatie tot andere beleidsterreinen

2.5 Armoede in Valkenburg aan de Geul

Om inzicht te krijgen in de armoedeproblematiek in Valkenburg aan de Geul hanteren wij de CBS criteria over inkomensarmoede en gebruiken wij de lage-inkomensgrens (gelijk aan het Wettelijk sociaal minimum (Wsm)), een inkomen gelijk aan 110% Wsm, een inkomen gelijk aan 120% Wsm dan wel een inkomen gelijk aan 130% Wsm als indicatoren.

Omdat huishoudens met een inkomen gelijk aan 100, 110, 120 dan wel 130% Wsm niet persé in armoede hoeven te leven spreken wij niet van arme huishoudens of huishoudens die in armoede leven, maar van huishoudens met een laag inkomen.

⁴ Jungman, N. en Wesdorp, P (2017). *Mobility Mentoring® Hoe inzichten uit de hersenwetenschap leiden tot een betere aanpak van armoede en schulden*, januari 2017).

In Valkenburg aan de Geul is de situatie als volgt:

Tabel 1 Huishoudens naar inkomen in Valkenburg aan de Geul (schatting)⁵

Inkomen	Aantal	Aandeel	Personen	Kinderen
100% Wsm	442	5,8%	689	137
110% Wsm	470	6,2%	770	154
120% Wsm	525	6,8%	880	186
130% Wsm	658	8,6%	1.117	240

2.6 Armoedebestrijding in Valkenburg aan de Geul

2.6.1 Re integratie

Betaald werk is de beste manier om structureel uit armoede te geraken. Mensen aan het werk helpen en houden is een belangrijke schakel om armoede te voorkomen dan wel te doorbreken. Wij hebben daarom een breed palet aan re-integratie instrumenten.

2.6.2 Inkomensregelingen

Een financieel tekort, als onderdeel van armoede, bestrijden wij door middel van diverse inkomensregelingen. Daarnaast werken wij samen met een aantal private organisaties die een belangrijke rol vervullen bij de bestrijding van armoede. Denk bijvoorbeeld aan de Stichting Leergeld Maastricht Heuvelland, het Jeugdfonds Sport en Cultuur Zuid-Limburg en de Vincentiusvereniging Valkenburg aan de Geul. Deze organisaties hebben ieder hun eigen aandachtsgebied en zijn een waardevolle aanvulling op de inkomensregelingen en/of de projecten en activiteiten van de gemeente.

2.6.3 Schuldhulpverlening

Wij vinden het belangrijk dat mensen kunnen deelnemen aan de samenleving. Het hebben van schulden kan invloed hebben op de wijze waarop mensen hun werk verrichten, de deelname aan het maatschappelijk leven en de toeleiding naar de arbeidsmarkt. Daarom is het zaak dat deze mensen snel en goed geholpen worden bij het vinden van een oplossing. In dit kader bieden wij aan mensen met (dreigende) schulden, hulp in de vorm van schuldhulpverlening. In beginsel is schuldhulpverlening voor alle inwoners toegankelijk. Voor gedetailleerde informatie verwijzen wij naar het in december 2017 vastgestelde '*Beleidsplan Schuldhulpverlening gemeente Valkenburg aan de Geul 2018 -2021*'.

⁵ KWIZ (2020). *Armoede Index gemeente Valkenburg aan de Geul*.

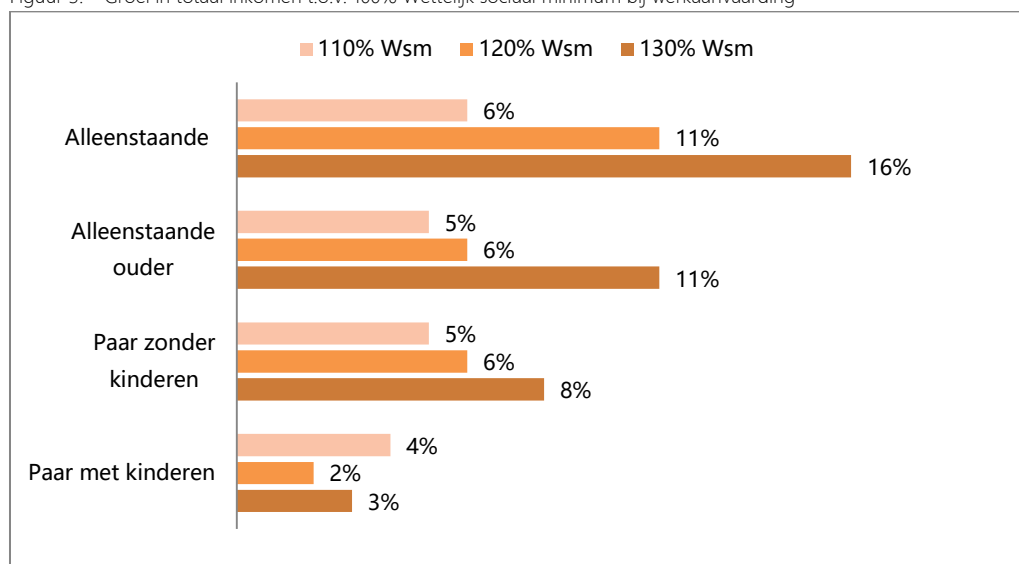
Zoals eerder aangegeven heeft KWIZ, in opdracht van de gemeente Valkenburg aan de Geul, eind 2019 de *'Inkomenseffectrapportage gemeente Valkenburg aan de Geul 2019'* opgesteld. In deze rapportage zijn de effecten van de landelijke en gemeentelijke inkomensregelingen inzichtelijk gemaakt. In dit hoofdstuk wordt de inkomenseffectrapportage kort toegelicht.

3.1 Inkomenseffectrapportage gemeente Valkenburg aan de Geul 2019

Uit de inkomenseffectrapportage blijkt dat onze gemeente een evenwichtig armoedebeleid voert. Het gemeentelijk armoedebeleid zorgt ervoor dat het vrije besteedbare bedrag van huishoudens met een laag inkomen hoger wordt. Daarnaast hebben de gemeentelijke inkomensregelingen een positief effect op het meedoen aan de samenleving.

Uit de inkomenseffectrapportage blijkt ook dat het loont om vanuit een bijstandssituatie te gaan werken tegen een inkomen gelijk aan 110, 120 of 130% Wsm. Er is geen sprake van een armoedeval. De mate van vooruitgang verschilt echter per huishoudtype. Alleenstaanden gaan er het meest op vooruit na werkaanvaarding. Een paar met kinderen heeft bij een inkomen gelijk aan 120 of 130% Wsm minder aan totaal inkomen dan bij een inkomen gelijk aan 110% Wsm (zie figuur 3). Dit wordt veroorzaakt door teruglopende landelijke inkomensregelingen bij een inkomen gelijk aan 120 of 130% Wsm in combinatie met het wegvallen van het recht op gemeentelijke inkomensregelingen bij een inkomen gelijk aan 110% Wsm. Voor verdere informatie verwijzen wij naar de *Inkomenseffectrapportage gemeente Valkenburg aan de Geul 2019'*, (zie bijlage).

Figuur 3: Groei in totaal inkomen t.o.v. 100% Wettelijk sociaal minimum bij werkaanvaarding⁶

⁶ KWIZ (2019). *Inkomenseffectrapportage gemeente Valkenburg aan de Geul 2019*.

Dit hoofdstuk beschrijft de missie, visie en de pijlers van het nieuwe armoedebeleid.

4.1 Missie

Wij zien het als onze missie om alle inwoners te ondersteunen om naar vermogen mee te kunnen doen aan de samenleving, ook inwoners met een laag inkomen. Meedoen naar vermogen zorgt voor kansen om uit armoede te geraken en kan grotere problemen voorkomen.

4.2 Visie

Wij willen inwoners met een laag inkomen (financieel) ondersteunen en stimuleren hun (arbeids-) potentie en eigen kracht maximaal te benutten om naar vermogen mee te kunnen doen aan de samenleving.

Hierbij leggen wij in eerste instantie de nadruk op wat iemand zelf kan; het benutten van de eigen mogelijkheden en aanspreken op de eigen verantwoordelijkheid. Het doel is de (financiële) zelfredzaamheid te vergroten.

Bijzondere aandacht gaat uit naar kinderen. Kinderen mogen niet de dupe worden van de financiële situatie van hun ouders/verzorgers. Kinderen moeten kunnen deelnemen aan de samenleving zodat overerving van armoede wordt beperkt. Hiervoor wordt er ook samenhang gezocht met andere beleidsterreinen, zoals re-integratie, participatie, gezondheidszorg, jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, onderwijs, kinderopvang, laaggeletterdheid, inburgering en wonen.

Om onze visie te realiseren richten wij ons op vier pijlers:

- ➔ Pijler 1 Preventie en vroegsignalering
- ➔ Pijler 2 Armoede mag geen belemmering zijn voor de ontwikkelkansen van kinderen
- ➔ Pijler 3 Bevorderen gebruik inkomensondersteunende voorzieningen
- ➔ Pijler 4 Armoede en Corona

In de volgende hoofdstukken beschrijven wij per pijler wat wij zien, wat wij willen bereiken en wat wij gaan doen.

5.1 Wat zien wij?

Mensen met financiële problemen trekken vaak pas erg laat aan de bel. Redenen daarvoor zijn vooral schaamte en de weg naar hulp niet te weten. Het zo vroeg mogelijk signaleren van armoede is echter van evident belang. Het zorgt ervoor dat de problematiek niet escaleert en er geen dure voorzieningen ingezet hoeven te worden. Wij blijven daarom inzetten op preventie, maar als voorkomen niet lukt, dan zijn wij er graag vroeg bij.

5.2 Wat willen wij bereiken?

Wij willen zoveel mogelijk voorkomen dat mensen financiële problemen krijgen en in een armoedesituatie terechtkomen. Investeren in preventie levert op de lange termijn meer op, zowel voor de persoon zelf als voor de samenleving. In de praktijk betekent dit dat wij laagdrempelige vormen van ondersteuning willen aanbieden. Waar nodig wordt maatwerk geboden en eventueel opgeschaald naar schuldhulpverlening.

Vroegsignalering is een term die past binnen de pijler preventie. Het vroegtijdig signaleren van problemen kan erger voorkomen. Wij willen mensen met financiële problemen in een vroegtijdig stadium in beeld krijgen. Door vroeg te signaleren kunnen wij mensen eerder helpen om zelf hun financiële problemen aan te pakken en zelf de regie op hun (financiële) leven te herpakken en te houden, met als doel dat ze niet opnieuw in de problemen raken. De aanpak van financiële problemen in een vroeg stadium is vaak nog relatief eenvoudig en de impact voor het individu lager.

De verwachting is dat door de inzet op preventie en vroegsignalering, mensen in armoede eerder in beeld zijn, waardoor ze eerder en beter geholpen kunnen worden en er minder en korter gebruik gemaakt hoeft te worden van bijvoorbeeld schuldhulpverlening. Ook kunnen we hiermee het gebruik van bewindvoering verminderen en alle daarbij behorende kosten.

5.3 Wat gaan wij doen?

- Continueren fysiek loket Kredietbank Limburg met inloopsprekuren

Wij hebben aandacht voor persoonlijk klantcontact. Persoonlijk klantcontact kan drempelverlagend werken en mensen meer op hun gemak stellen, waardoor zij eerder openstaan voor een (verwijs)gesprek of hulpaanbod. Een bekend gezicht is daarbij belangrijk. Al langere tijd hebben wij een fysiek loket met een wekelijks inloopsprekuren waar mensen terecht kunnen met (financiële) vragen.

Dit loket wordt bezet door een vaste medewerkster van de Kredietbank Limburg, heeft een wekelijks inloopsprekuren en is daarnaast telefonisch, via mail en op afspraak bereikbaar voor financiële vragen. Ook heeft het loket een verwijzfunctie. Wij handhaven dit loket en gaan daarnaast onderzoeken of het wekelijkse inloopsprekuren in een of meer wijken gerealiseerd kan worden.

- Aandacht voor laaggeletterdheid

Mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen zijn veel vaker langdurig arm dan niet-laaggeletterden. Armoede en laaggeletterdheid gaan hand in hand: laaggeletterdheid is vaak een belemmering om zelfredzaam te zijn en armoede vergroot de kans op laaggeletterdheid. Uit recent onderzoek naar leesvaardigheid onder mensen met schuldenproblematiek blijkt dat maar liefst vijftig procent de 'indicatie laaggeletterd' heeft, terwijl in heel Nederland 18% van de bevolking laaggeletterd is.⁷ Dit heeft grote gevolgen voor de laaggeletterden zelf maar ook voor de samenleving als geheel. PricewaterhouseCoopers berekende dat bijna 100.000 mensen door laaggeletterdheid in armoede leven. Dit kost de overheid 95 miljoen euro per jaar aan sociale voorzieningen.⁸ Maatregelen om mensen uit de schulden te krijgen zijn vaak ingewikkeld of schrikken laaggeletterden af. Het is daarom van belang specifiek aandacht te hebben voor deze groep, onder andere middels de inzet van goede, begrijpelijke communicatie (zie pijler 3). Daarnaast gaan wij onderzoeken welke mogelijkheden er nog meer zijn om laaggeletterden bij te scholen om uitstroom naar betaald werk te bereiken. Ook gaan wij screenen op laaggeletterdheid wanneer een aanvraag voor een uitkering wordt ingediend of wanneer iemand in een schuldhulpverleningstraject komt. Een aantal consultants van zowel Sociale zaken Maastricht Heuvelland als de Kredietbank Limburg heeft inmiddels een training '*Herkennen van laaggeletterdheid*' gevolgd. Daarnaast is een coördinator laaggeletterdheid aangesteld. De coördinator laaggeletterdheid is verantwoordelijk voor het op de agenda houden van de aanpak van laaggeletterdheid. De coördinator Laaggeletterdheid helpt scholen, organisaties en bedrijven om laaggeletterdheid te herkennen en mensen naar de juiste hulp te verwijzen.

- Cursussen en trainingen

Om rond te kunnen komen van een laag inkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Daarbij is vooral van belang dat geen onverantwoorde leningen worden aangegaan, zodat er niet nog meer extra kosten van rente en aflossing bijkomen. Veel huishoudens die van een laag inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. Voor deze huishoudens bieden wij laagdrempelige cursussen en trainingen aan, die gericht zijn op het bevorderen van de financiële redzaamheid. Wij gaan onderzoeken of het aanbod voldoende en effectief is. Zo niet, dan onderzoeken wij de mogelijkheden om het aanbod uit te breiden dan wel aan te passen.

⁷ Keizer, M. (2017). Lezen ≠ Begrijpen.

⁸ Velthuisen van & Schaufeli.

- Inzet op betaald op werk

Betaald werk is de beste manier om structureel uit de armoede te geraken. Het hebben van werk en voldoende inkomen biedt betere garanties tegen het ontstaan van een armoedeproblematiek.

Mensen aan het werk helpen en houden is een belangrijke schakel om armoede te voorkomen dan wel te doorbreken. Wij hebben hiervoor een breed pallet aan re-integratie instrumenten. Voor die situaties waarin werk nog geen oplossing biedt of kan bieden zorgen we voor een vangnet, waarbij maatwerk het uitgangspunt is.

Naast de bestaande re-integratie instrumenten zijn wij voornemens een aantal 'Participatiepleinen' te organiseren. Doel van deze 'Participatiepleinen' is werkgevers en werkzoekenden bij elkaar te brengen middels een 'ontmoetingsevent' voor beide groepen. Centraal bij deze 'Participatiepleinen' staat de vraag wie je bent en niet wat je kunt of wat je als werkgever zoekt. Deze benadering is een goede manier om als werkgever 'gematcht' te kunnen worden aan de juiste werknemer en vice versa. Naast het op een innovatieve manier bij elkaar brengen van vraag en aanbod staat een bredere kijk en aanpak op werk en gezondheid centraal en wordt ingezet op het verduurzamen van werkgelegenheid voor met name de meer kwetsbare doelgroepen.

Ook willen wij dat werk loont. Reden waarom wij overwegen om de inkomensgrenzen van de gemeentelijke inkomensregelingen te verhogen en/of een eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie te verstrekken aan mensen die uitstromen naar werk (zie hoofdstuk 9).

- Intensievere samenwerking met intermediairs, ketenpartners en gemeente

Intermediairs en ketenpartners hebben een belangrijke signalerende, informerende en doorverwijzende rol. Denk bijvoorbeeld aan medewerkers van maatschappelijke organisaties, medewerkers sociaal team, huisartsen, scholen et cetera. Als onafhankelijk tussenpersoon zien zij mensen die niet vanzelfsprekend in beeld zijn bij de gemeente. Wij gaan organisaties in beeld brengen waar we nog niet mee samenwerken maar die wel een bijdrage kunnen leveren aan armoedebestrijding en de samenwerking en afstemming tussen intermediairs/lokale partners intensiveren door het organiseren van ronde tafelsessies.

6. PIJLER 2 ARMOEDE MAG GEEN BELEMMERING ZIJN VOOR DE ONTWIKKELKANSEN VAN KINDEREN

6.1 Wat zien wij?

Armoede treft niet alleen volwassenen, maar ook kinderen. Een op de negen kinderen in Nederland kan door het lage inkomen van zijn/haar ouders/verzorgers niet meedoen aan activiteiten die voor leeftijdgenootjes heel gewoon zijn.⁹ Arm zijn betekent dat er geen geld is om deel te nemen aan gewone activiteiten met andere kinderen, zoals het vieren van een verjaardag, meegaan naar de speeltuin of film. Sommige kinderen krijgen niet dagelijks een warme maaltijd of geen nieuwe kleren of schoenen als dat nodig is. Ook vakanties, een lidmaatschap van een sportclub, of het meedoen aan schoolexcursies, zijn niet vanzelfsprekend. Kinderen die in een armoedesituatie verkeren voelen zich vaak ongelukkig, maken zich zorgen over de thuissituatie en nemen minder deel aan sociale activiteiten. Ook blijven zij vaker op een lager onderwijsniveau steken en lopen daardoor meer risico om als volwassene opnieuw in armoede te verkeren. Zodoende is er sprake van intergenerationele overdracht van armoede.¹⁰

In onderstaande tabel is het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin met een laag inkomen in Valkenburg aan de Geul weergegeven.

Tabel 2 Huishoudens naar inkomen in Valkenburg aan de Geul (schatting)¹¹

Inkomen	Aantal	Personen	Kinderen
100% Wsm	442	689	137
110% Wsm	470	770	154
120% Wsm	525	880	186
130% Wsm	658	1.117	240

6.2 Wat willen wij bereiken?

Om armoede op de lange termijn terug te dringen en overdracht van de ene generatie naar de volgende te voorkomen, is het van essentieel belang om te investeren in de toekomst van kinderen. Kinderen moeten zich, ongeacht de financiële situatie van hun ouders/verzorgers, kunnen ontplooiën, hun eigen mogelijkheden kunnen ontdekken en ontwikkelen en volop mee kunnen doen aan de samenleving. Het tegengaan van armoede onder kinderen heeft daarom hoge prioriteit.

6.3 Wat gaan wij doen?

- Inzet preventieve programma's

Al voordat kinderen naar school gaan wordt er een grote hoeveelheid cognitieve en sociale vaardigheden opgebouwd.

⁹ Centraal Bureau voor de Statistiek (2018).

¹⁰ Hoff, S. (2017). *Armoede onder kinderen – Een probleemschets*.

¹¹ KWIZ (2020). *Armoede Index gemeente Valkenburg aan de Geul*.

Het niet opbouwen van deze vaardigheden kan leiden tot een achterstand die moeilijk in te halen is. Omgekeerd kan het investeren in voor- en vroegschoolse educatie langetermijneffecten sorteren die in het latere leven tot een hoger inkomen leiden. Vooral kinderen die in armoede geboren worden, lopen een groot risico op dergelijke achterstanden en vooral zij zullen naar verwachting baat hebben bij investeringen in voor- en vroegschoolse educatie.

In het licht van het bovenstaande zetten wij onder meer in op:

- Voor- en vroegschoolse educatie
- Onderwijsachterstandenbeleid
- Leerplicht en voortijdig schoolverlaten

Dit beleid zetten wij de komende jaren voort.

- Ontwikkelen kindpakket

Wij beschikken over verschillende inkomensregelingen om kinderen mee te laten doen, zoals de Stichting Leergeld, het Jeugdfonds Sport en Cultuur, de Declaratieregeling Maatschappelijke Participatie, het Zwemvangnet et cetera. Deze regelingen bundelen wij in een Kindpakket. Het Kindpakket geeft een totaaloverzicht van de ondersteuningsmogelijkheden die er zijn voor kinderen die opgroeien in armoede. Via dit pakket kan de (financiële) ondersteuning meteen aangevraagd worden. Wij sluiten hiermee aan bij de aanbeveling van de Kinderombudsman om een goed herkenbaar Kindpakket in te voeren. Op termijn bekijken wij of het aanbod voldoende en effectief is. Zo niet, dan bekijken wij de mogelijkheden om het aanbod uit te breiden dan wel aan te passen.

- Kinderen actief betrekken bij het (verder) vormgeven van het armoedebeleid

Wij willen kinderen actief betrekken bij het (verder) vormgeven van het armoedebeleid.¹² Zij weten als geen ander wat nodig is. Hoe ervaren kinderen zelf hun situatie, waar lopen zij tegenaan en waar hebben zij behoefte aan? Wij onderzoeken op welke manier wij de dialoog op een effectieve en discrete manier kunnen voeren. Daarbij kijken wij of wij hierin kunnen optrekken met lokale dan wel landelijke initiatieven, zoals samenwerking met scholen en/of met jongereninitiatief Juupu.¹³

- Voorlichting over geld aan jongeren

Het is belangrijk dat jongeren goed weten hoe financiële producten werken voordat ze keuzes maken waar langdurige consequenties aan verbonden zijn. Als ze dit op jonge leeftijd goed leren, kan dit een preventieve werking hebben. Door jongeren goede financiële voorlichting te bieden willen wij voorkomen dat een nieuwe generatie ontstaat met complexe armoede- en/of schuldenproblematiek.

¹² De Kinderombudsman (2013). *Handreiking aan Nederlandse gemeenten voor effectief kindgericht armoedebeleid*.

¹³ Juupu is een beweging van, voor en door jongeren die mensen in armoede helpt (zie www.juupu.nl).

Wij bieden al aan scholen het stadspel *'No Credit, Game Over'* aan. Met dit stadspel leren jongeren op een interactieve manier om op eigen benen te staan en wat het betekent om betalingsachterstanden en schulden te hebben. Wij zijn echter van mening dat vooral de voorlichting aan jongeren die 18 jaar worden meer aandacht behoef. Als jongeren 18 jaar worden zijn ze financieel zelfstandig. Ze hebben vanaf dan allerlei plichten, zoals het regelen van een eigen zorgverzekering, maar ook rechten, zoals lenen, zelf abonnementen afsluiten et cetera. De maatschappij verwacht dat jongeren financieel redzaam zijn als ze 18 worden. Maar het redzaam worden gaat niet altijd vanzelf. Uit onderzoek blijkt dat jongeren een risicogroep zijn voor financiële problemen.¹⁴ Zo hebben zij vaak te maken met impulsiviteit, materialisme, korte termijn denken en druk uit de sociale omgeving. Om jongeren die 18 jaar worden te helpen de nodige geldzaken te regelen en goed om te gaan met de nieuwe verantwoordelijkheden gaan wij meer doen aan (andere vormen van) voorlichting. Denk bijvoorbeeld aan het verstrekken van een budgetboekje of budget App.

¹⁴ NIBUD (2015). *Mbo'ers in geldzaken. Financiële situatie en gedrag MBO-studenten.*

7.1 Wat zien wij?

Niet alle landelijke en gemeentelijke inkomens regelingen worden even goed gebruikt. Versnipperde informatie en de digitalisering leiden ertoe dat minder mensen gebruik maken van de bestaande Inkomensregelingen. Vooral werkenden met een laag inkomen, zelfstandigen en ouderen maken weinig gebruik van de voorzieningen.

7.2 Wat willen wij bereiken?

Wij willen het gebruik van de gemeentelijke inkomensregelingen bevorderen door de voorlichting dichterbij de mensen brengen, het indienen van aanvragen vereenvoudigen en mensen actief informeren over financiële ondersteuning. Hiermee willen wij bereiken dat meer mensen die er recht op hebben, gebruik maken van de bestaande de gemeentelijke inkomensregelingen en zo nodig in een eerder stadium hulp gaan zoeken. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar werkenden met een laag inkomen, zelfstandigen en ouderen.

7.3 Wat gaan wij doen?

- Eenvoudige laagdrempelige aanvraagprocedures.

Wij vereenvoudigen de aanvraagprocedures voor de gemeentelijke inkomensregelingen en werken met een eenmalige gegevens-uitvraag. Hierdoor wordt de drempel lager om de gemeentelijke inkomensregelingen aan te vragen. Op termijn bekijken wij de mogelijkheden hoe de aanvraagprocedures voor de gemeentelijke inkomensregelingen eenvoudiger gemaakt kunnen worden, denk bijvoorbeeld aan het combineren van voorzieningen.

- Gerichte voorlichting en inzetten op moderne media

Het is belangrijk dat wij mensen die gebruik kunnen maken van de gemeentelijke inkomensondersteunende voorzieningen goed weten te bereiken. Aspecten als op het juiste moment de juiste boodschap zenden en in begrijpelijke taal communiceren zijn hierbij belangrijk. Wij informeren onder andere via huis-aan-huisbladen, sociale media en de gemeentelijke website. In 2019 is de site 'pasopjegeld.nl' vernieuwd en ingericht aan de hand van levensgebeurtenissen. De website van Sociale Zaken Maastricht Heuvelland wordt eveneens vernieuwd. Tevens onderzoeken wij de mogelijkheden om gebruik te maken van andere, moderne vormen van voorlichting, waarbij wij specifiek aandacht geven aan kwetsbare groepen, zoals werkenden met een laag inkomen, ouderen en laaggeletterden.

- Informeren intermediairs, ketenpartners

Het is belangrijk dat ketenpartners en intermediairs goed op de hoogte zijn van de mogelijkheden van de gemeentelijke inkomensregelingen. Reden waarom wij hen meer structureel gaan informeren over de voorzieningen en ontwikkelingen.

- Extra faciliteiten

Mensen met een laag inkomen kunnen een beroep doen op diverse gemeentelijke inkomensregelingen om hun lasten te verlichten of het maatschappelijk participeren te versterken. Wij bieden hierbij gemeentelijke inkomensregelingen aan die voor een vangnet zorgen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de bijzondere bijstand. Ook proberen wij te voorkomen dat mensen zorg mijden door het aanbieden van een collectieve ziektekostenverzekering. Met de Declaratieregeling maatschappelijke participatie zorgen we ervoor dat mensen kunnen deelnemen aan de samenleving. Naast de bestaande gemeentelijke inkomensregelingen gaan we onderzoeken welke extra faciliteiten ingezet kunnen worden om armoede te verzachten, denk bijvoorbeeld aan de Kledingbank, de Voedselbank en/of de Speelgoedbank. Wij starten met een gesprek met de Kledingbank over de mogelijkheden van het realiseren van twee kledingdagen per jaar. Daarna onderzoeken wij mogelijkheden aangaande de inzet van de Voedselbank en de Speelgoedbank. Wij hebben hierbij ook de input de doelgroep nodig. De doelgroep weet het beste wat de wensen en behoeften zijn. Zij zijn de ervaringsdeskundigen. Wij gaan hen betrekken bij het vormgeven van de extra faciliteiten die mogelijke oplossingen bieden tegen armoede.

8.1 Wat zien wij?

Door de wereldwijde uitbraak van het coronavirus en de gevolgen die dit met zich meebrengt, zijn wij allen in een andere werkelijkheid terecht gekomen. Om kwalitatief goed beleid te kunnen blijven garanderen in de veranderde situatie en om te voorkomen dat wij overvallen worden door de realiteit, is het zaak om ontwikkelingen op de voet te volgen en zo nodig het armoedebeleid aan te passen.

8.2 Wat willen wij bereiken?

Het is bekend dat armoede mensen in een negatieve spiraal doet belanden van schulden stress en sociale isolatie. Voor de samenleving is een tweedeling tussen mensen die zwaar worden getroffen en zij die niet of in geringe mate de gevolgen ondervinden van de coronacrisis niet gewenst. Een dergelijke situatie is moreel verwerpelijk en kan bovendien een aanjager zijn voor een verregaande sociale instabiliteit. Reden waarom wij de ontwikkelingen op de voet willen blijven volgen en het armoedebeleid waar nodig aanpassen.

8.3 Wat gaan wij doen?

- Formeren denktank

Om de armoedeproblematiek die door corona zal toenemen, het hoofd te kunnen bieden zullen wij een denktank nodig hebben, waaraan naast de gemeente ook instanties als Sociale zaken Maastricht Heuvelland, Kredietbank Limburg en de Adviesraad Sociaal Domein deelnemen. Deze denktank dient de ontwikkelingen nauwlettend te volgen, kennis te bundelen en waar nodig adviezen te formuleren om het armoedebeleid aan te passen.

Als mensen vanuit een uitkering gaan werken en dus een hoger inkomen krijgen, kunnen zij het recht op zowel landelijke als gemeentelijke inkomensondersteunende regelingen verliezen. Hierdoor kan het besteedbaar inkomen er op achteruit gaan. Om deze reden loont werk niet altijd. Dit probleem staat bekend als de armoedeval. In dit hoofdstuk wordt de armoedeval in Valkenburg aan de Geul inzichtelijk gemaakt en de mogelijkheden om de armoedeval te voorkomen dan wel terug te dringen nader bezien.

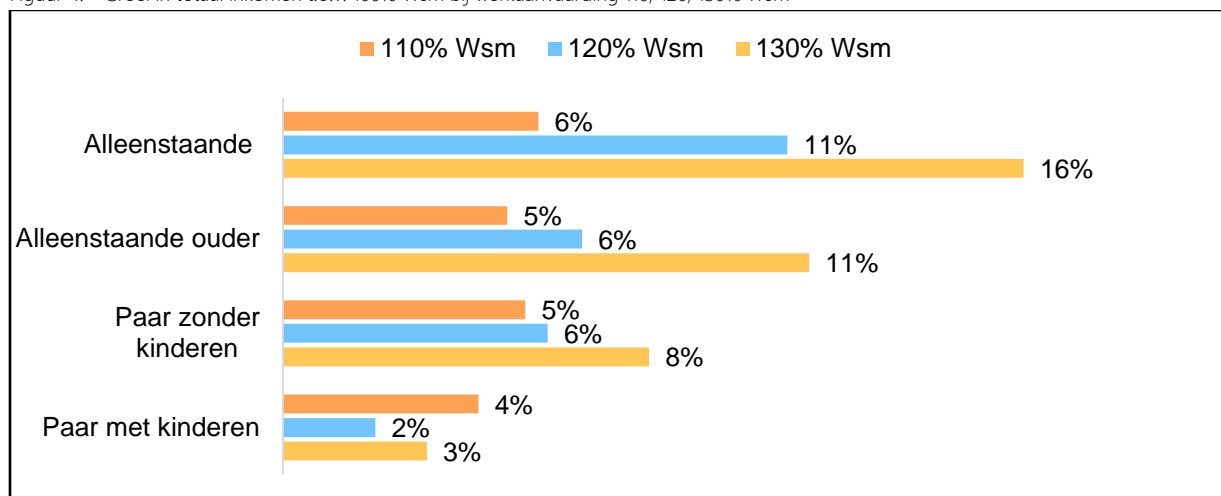
9.1 Armoedeval in Valkenburg aan de Geul

Om te weten te komen hoe het staat met de armoedeval in Valkenburg aan de Geul heeft KWIZ de effecten berekend van de landelijke en gemeentelijke inkomensregelingen op de financiële positie van een zestal typen huishoudens. KWIZ heeft uitgebreide berekeningen gemaakt, waarbij gekeken is naar inkomen landelijke inkomensregelingen en gemeentelijke inkomensregelingen. Uit deze berekeningen blijkt dat werken vanuit een bijstandsuitkering tegen een inkomen gelijk aan 110, 120 of 130% Wsm loont; er is geen sprake van een armoedeval, met als kanttekening dat wel van alle regelingen gebruik moet worden gemaakt. De mate van vooruitgang verschilt evenwel per huishoudtype. Paren met kinderen gaan er in mindere mate op vooruit wanneer zij van een inkomen gelijk aan 110% Wsm naar een inkomen gelijk aan 120 of 130 % Wsm (zie tabel 3 en figuur 4).

Tabel 3: Inkomensvoortgang na werkaanvaarding per huishoudtype

Huishoudtype	Netto inkomen incl. vt	Landelijke inkomens regelingen	Gemeentelijke inkomens regelingen	Totaal inkomen	Vershil tov 100 % Wsm (€)	Vershil tov 100% Wsm (%)
Alleenstaande						
100 % Wsm	1.026	363	48	1.437		
110 % Wsm	1.128	363	25	1.516	+80	+6
120 % Wsm	1.231	363	0	1.594	+157	+11
130 % Wsm	1.333	334	0	1.667	+231	+16
Alleenstaande ouder 2 kinderen						
100 % Wsm	1.026	1.051	103	2.179		
110 % Wsm	1.128	1.085	72	2.285	+ 106	+5
120 % Wsm	1.231	1.090	0	2.321	+ 141	+6
130 % Wsm	1.333	1.095	0	2.428	+ 249	+11
Paar zonder kinderen						
100 % Wsm	1.465	489	73	2.027		
110 % Wsm	1.612	480	42	2.133	+ 106	+5
120% Wsm	1.758	385	0	2.143	+116	+6
130% Wsm	1.905	283	0	2.188	+161	+8
Paar 2 kinderen						
100 % Wsm	1.465	882	120	2.466		
110% Wsm	1.612	871	89	2.571	+104	+4
120% Wsm	1.758	758	0	2.516	+49	+2
130% Wsm	1.905	639	0	2.543	+77	+3

Figuur 4: Groei in totaal inkomen t.o.v. 100% Wsm bij werkaanvaarding 110, 120, 130% Wsm

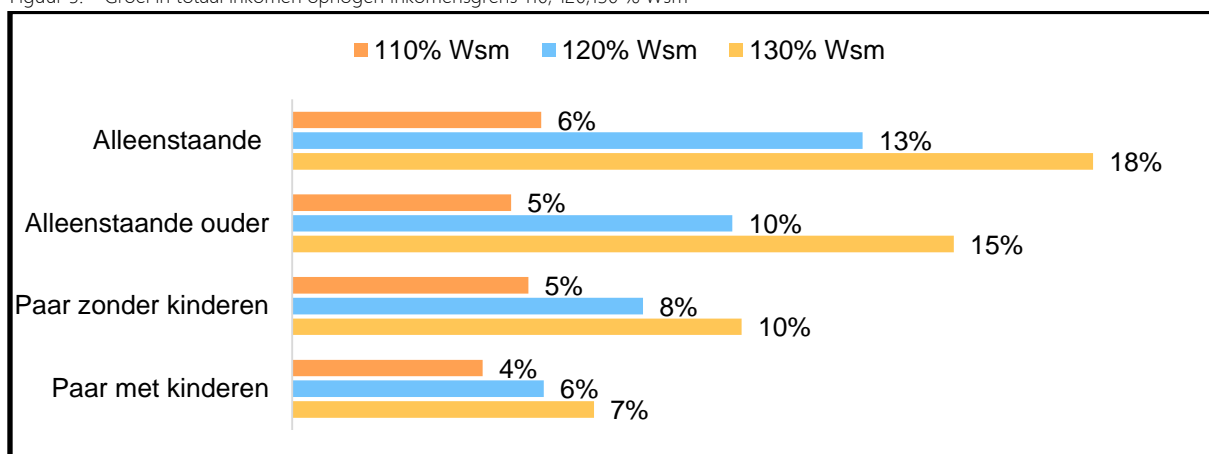
Zoals aangegeven is bij de berekeningen ervan uitgegaan dat alle aanspraken op landelijke en gemeentelijke inkomensregelingen zijn aangevraagd. Dat is echter niet voor ieder huishoudtype een vanzelfsprekendheid, de regelingen zijn niet bij iedereen bekend, er is soms schroom om een aanvraag in te dienen en/of het ontbreekt aan (digitale) vaardigheden daartoe. Het is daarom van belang om het bestaan van de inkomensregelingen actief naar buiten te brengen. Daarnaast kan, afhankelijk van (politieke) afwegingen, financieel-technisch een oplossing of vermindering van de armoedeval worden bereikt door:

1. Het ophogen van de inkomensgrenzen gemeentelijke inkomensregelingen.
2. Het verlenen van een van een eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie

9.2 Ophogen inkomensgrenzen gemeentelijke inkomensregelingen

Het ophogen van de inkomensgrenzen naar 120 dan wel 130% Wsm heeft vooral effect op de inkomensvoortgang voor paren met kinderen. Dit komt omdat op grond van het huidige beleid paren met kinderen er in mindere mate op vooruit gaan wanneer zij van een inkomen gelijk aan 110% Wsm naar een inkomen gelijk aan 120 of 130 % Wsm gaan. Wanneer de inkomensgrenzen worden opgehoogd naar 120% Wsm of 130% Wsm gaan zij er op vooruit (zie figuur 5).

Figuur 5: Groei in totaal inkomen ophogen inkomensgrens 110, 120,130 % Wsm

9.2.1 Kosten ophogen inkomensgrenzen

Bij het merendeel van de gemeentelijke inkomensregelingen wordt een inkomensgrens van 110% Wsm gehanteerd. KWIZ heeft de financiële gevolgen van het ophogen van de inkomensgrenzen naar 120 dan wel 130% Wsm inzichtelijk gemaakt voor de volgende inkomensregelingen:

- Tegemoetkoming aanvullende zorgverzekering
- Declaratieregeling maatschappelijke participatie
- Jeugdfonds Sport en Cultuur Zuid-Limburg en
- Stichting Leergeld.

Bij de berekening van de kosten is uitgegaan van het gebruik in 2018 en het gemiddelde bedrag dat is besteed. Voorts is een inschatting gemaakt van de doelgroep per inkomensgrens. In de berekening is géén rekening gehouden met (hogere) financiële uitvoeringskosten.

Uit deze berekening blijkt dat indien de inkomensgrenzen van de gemeentelijke inkomensondersteunende voorzieningen worden opgehoogd naar 120% Wsm, de kosten voor de gemeente € 139.253 bedragen (zie tabel 4). Worden de inkomensgrenzen opgehoogd naar 130% Wsm, dan bedragen de kosten € 173.825 exclusief uitvoeringskosten (zie tabel 5).

Tabel 4: Kosten ophogen inkomensgrenzen 120% Wsm exclusief uitvoeringskosten (schatting)

	Doelgroep 120% Wsm	Bereik	Aantal huishoudens dat gebruik gaat maken	Gemiddeld bedrag per jaar	Kosten Exclusief uitvoeringskosten Structureel
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	900	16%	144	€ 222	€ 31.968
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	900	36%	325	€ 260	€ 84.500
Jeugdfonds Sport en Cultuur Zuid-Limburg	250	27%	68	€ 200	€ 13.600
Stichting Leergeld	250	22%	55	€ 167	€ 9.185
Totaal					€ 139.253

Tabel 5: Kosten ophogen inkomensgrenzen 130% Wsm exclusief uitvoeringskosten (schatting)

	Doelgroep 130% Wsm	Bereik	Aantal huishoudens dat gebruik gaat maken	Gemiddeld bedrag per jaar	Kosten Exclusief uitvoeringskosten Structureel
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	1.150	16%	185	€ 222	€ 41.070
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	1.150	36%	415	€ 260	€ 107.900
Jeugdfonds Sport en Cultuur Zuid-Limburg	300	27%	70	€ 200	€ 14.000
Stichting Leergeld	300	22	65	€ 167	€ 10.855
Totaal					€ 173.825

9.2.2 Afweging en voorstel

Uit voorafgaande berekeningen blijkt dat het ophogen van de inkomensgrenzen forse budgettaire consequenties heeft. Hoewel wij een goed, breed gedragen structureel armoedebeleid willen houden is het zaak om op de weegschaal van 'sterk sociaal' en 'financieel draagbaar' tot een juiste balans te komen. Dit betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden. Onderstaand zijn 3 scenario's uitgewerkt. In de scenario's is géén rekening gehouden met (hogere) uitvoeringslasten.

Tabel 6: Scenario 1

Scenario 1	Bereik regelingen	Aantal huishoudens 120% Wsm	Aantal kinderen 120% wsm	Bereik aantal huishoudens 120% Wsm	Bereik aantal kinderen 120% Wsm	Vershil bereik aantal kinderen t.o.v. 110 % Wsm	Extra budget Structureel
Ophogen inkomensgrenzen naar 120% ¹⁵							
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	16%	900		144			€ 31.968
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	36%	900	186	324	67	+12	€ 84.500
Jeugdfonds Sport en Cultuur Zuid Limburg	27%	250	186	68	50	+8	€ 13.600
Stichting Leergeld	22%	250	186	55	41	+7	€ 9.185
Totaal							€ 139.253

¹⁵ Cijfers op basis van KWIZ: *Inkomenseffectrapportage gemeente Valkenburg aan de Geul (2019)* en *Armoede Index gemeente Valkenburg aan de Geul 2020*

Tabel 7: Scenario 2

Scenario 2	Bereik regelingen	Aantal huishoudens 130% Wsm	Aantal kinderen 130% wsm	Bereik aantal huishoudens 130% Wsm	Bereik aantal kinderen 130% Wsm	Vershill bereik aantal kinderen t.o.v. 110 % Wsm	Extra budget Structureel
Ophogen inkomensgrenzen naar 130% ¹⁶							
Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering	16%	1.150		185			€ 41.070
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	36%	1.150	240	415	86	+31	€ 107.900
Jeugdfonds Sport en Cultuur Zuid Limburg	27%	300	240	70	65	+ 23	€ 14.000
Stichting Leergeld	22%	300	240	65	53	+ 19	€ 10.855
Totaal							€ 173.825

Tabel 8: Scenario 3 Tussenvariant

Scenario 3	Bereik regelingen	Aantal huishoudens 130% Wsm	Aantal kinderen 130% wsm	Bereik aantal huishoudens 130% Wsm	Bereik aantal kinderen 130% Wsm	Vershill bereik aantal kinderen t.o.v. 110 % Wsm	Extra budget Structureel
Tussenvariant ¹⁷							
Declaratieregeling maatschappelijke participatie	De inkomensgrens van de Declaratieregeling Maatschappelijke participatie handhaven.						€
	Onderzoeken (financiële) gevolgen ophogen inkomensgrens naar 120 dan wel 130% Wsm specifiek voor de kind gerelateerde vergoedingen						€
	Onderzoeken of aanbod voldoende en effectief is dan wel aanpassing/aanpassing aan de orde is.						€
Jeugdfonds Sport en Cultuur Zuid Limburg	De inkomensgrens van het Jeugdfonds Sport en Cultuur Zuid-Limburg ophogen van 110 naar 130% Wsm.						€ 14.000
Stichting Leergeld	De inkomensgrens van de Stichting Leergeld ophogen van 110 naar 130% Wsm.						€ 10.855
Totaal							€ 24.855

NB KWIZ heeft berekend dat er voor het ophogen van de inkomensgrens van het Jeugdfonds Sport en Cultuur extra budget is benodigd ad € 14.000 per jaar. De verwachting is evenwel dat dit extra budget beperkt blijft. Het Jeugdfonds Sport en Cultuur Zuid Limburg past namelijk geen 'harde inkomenstoets' toe, waardoor kinderen die opgroeien in een gezin met een hoger inkomen, nu ook al in aanmerking kunnen komen voor een tegemoetkoming. Deze werkwijze is geaccordeerd bij besluit van het college van 2 april 2019.

Overwegende dat:

- scenario 1 en scenario 2 aanzienlijke budgettaire consequenties met zich meebrengen; hetgeen maakt dat beide scenario's ten tijde van bezuinigingen, niet reëel/haalbaar zijn;
- scenario 3 tegemoet komt aan de geformuleerde missie, visie en pijlers;

¹⁶ Cijfers op basis van KWIZ: *Inkomenseffectrapportage gemeente Valkenburg aan de Geul (2019) en Armoede Index gemeente Valkenburg aan de Geul 2020*

¹⁷ Cijfers op basis van KWIZ: *Inkomenseffectrapportage gemeente Valkenburg aan de Geul (2019) en Armoede Index gemeente Valkenburg aan de Geul 2020*

wordt voorgesteld in te zetten op scenario 3. Met dit scenario onderstrepen wij het belang dat wij hechten aan het feit dat iedereen naar vermogen mee moet (kunnen) doen aan onze samenleving. Naast de bestaande ondersteuning, en de extra voorgestelde maatregelen die worden ingezet vanuit de vier pijlers, zullen bij deze variant extra maatregelen worden ingezet die specifiek gericht zijn op het vergroten van het bereik, het tegengaan van (intergenerationele) kinderarmoede en het bevorderen van deelname aan de samenleving.

9.3 Eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie

Een eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie zou er voor kunnen zorgen dat het gebrek aan financiële prikkels om te gaan werken wegvalt.

9.3.1 Kosten eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie

KWIZ heeft de financiële gevolgen van het invoeren van een eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie berekend. Bij deze berekening is uitgegaan van 525 huishoudens met een inkomen gelijk aan 120% Wsm en 690 huishoudens met een inkomen gelijk aan 130% Wsm. Verder is ervan uitgegaan dat 5% van de doelgroep jaarlijks uitstroomt naar werk en dus gebruik kan maken van de eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie. Voor de doelgroep 120% betekent dit dat er jaarlijks 26 mensen uitstromen en voor de doelgroep 130% Wsm 35 mensen. De regeling is vastgesteld op eenmalig € 1.200 per persoon per jaar. In de berekening is géén rekening gehouden met (hogere) financiële uitvoeringskosten.

Uit de berekening blijkt dat de kosten van een eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie bij toepassing van een inkomensgrens van 120% Wsm € 31.200 bedragen (zie tabel 5). Bij toepassing van een inkomensgrens van 130% bedragen de kosten € 42.000 (zie tabel 6).

Tabel 9: Kosten eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie 120% Wsm (schatting)

	Doelgroep 120% Wsm	Bereik	Aantal huishoudens dat gebruik gaat maken	Gemiddeld bedrag per jaar	Kosten Exclusief uitvoeringskosten Structureel
Eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie	26	100%	26	€ 1.200	€ 31.200

Tabel 10: Kosten eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie 130% Wsm (schatting)

	Doelgroep 130% Wsm	Bereik	Aantal huishoudens dat gebruik gaat maken	Gemiddeld bedrag per jaar	Kosten Exclusief uitvoeringskosten Structureel
Eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie	35	100%	35	€ 1.200	€ 42.000

9.3.2 Afweging en voorstel

Het huidige re-integratiebeleid biedt reeds de mogelijkheid om, aan mensen die vanuit de bijstand gaan werken, een uitstroompremie te verstrekken. Hiermee rekening houdend en gelet op het gegeven dat er momenteel een wijziging van de Participatiewet¹⁸ wordt uitgewerkt op grond waarvan maatregelen worden genomen die werk voor mensen met een arbeidsbeperking aantrekkelijker maken, door werk meer lonend te maken en eventuele drempels weg te nemen, wordt voorgesteld invoering van een eenmalige bijdrage arbeidsparticipatie achterwege te laten.

¹⁸ Wetsvoorstel *'Breed offensief'*. Beoogde ingangsdatum 01-01-2021

Dit hoofdstuk beschrijft de kosten van het nieuwe beleid per onderdeel. In dit beleidsplan worden een aantal voorstellen gedaan om het armoedebeleid te verbeteren. Met deze voorstellen onderstrepen wij het belang dat wij hechten aan het feit dat iedereen naar vermogen mee moet (kunnen) doen in onze samenleving. Uitvoering van deze voorstellen vraagt echter om inzet van extra budget ten opzichte van de huidige situatie.

10.1 Financiën

Voor de uitvoering van het Armoedebeleidsplan gemeente Valkenburg aan de Geul 2021-2024 is een bedrag benodigd van in totaal € 141.420. Dit is opgebouwd uit jaarlijkse kosten ad € 34.855 en incidentele kosten ad € 2.000 (zie tabel 11).

Vanuit de bestaande budgetten kan de structurele dekking worden gevonden voor een bedrag van € 25.717. Dit bestaat voornamelijk uit het nog resterende bedrag van de middelen die het Rijk vanaf 2017 structureel beschikbaar heeft gesteld voor armoedebestrijding.

Deze beschikbare middelen zijn in 2019 niet volledig besteed. Het resterende bedrag is bij de jaarrekening 2019 gereserveerd onder de noemer "armoedebestrijding onder kinderen" (ad € 18.533). In 2020 verwachten wij het beschikbare budget ad € 25.717 over te houden. Wij stellen uw raad voor om deze niet benutte middelen uit 2019 en 2020 te reserveren en in te zetten voor de uitvoering van het armoedebeleidsplan in 2021 t/m 2024.

Begrotingstechnisch zal dit dan worden verwerkt door de overheveling (in 2020) van het in 2019 gereserveerde budget vanuit de algemene dekkingsreserve naar de reserve sociaal domein. Het in 2020 resterende budget wordt dan ook gereserveerd in de reserve sociaal domein.

Het verschil tussen het benodigde budget en het beschikbare budget in 2021 t/m 2024 wordt dan, via de taakstelling sociaal domein, ten laste gebracht van de reserve sociaal domein. Per saldo kunnen de kosten over deze periode hiermee worden opgevangen binnen het beschikbare budget.

Tabel 11: Kosten per voorstel (schatting)

PIJLER 1 PREVENTIE EN VROEGSIGNALERING			
Voorstel	Financiering	Extra budget	Structureel/Incidenteel
Continuëren fysiek loket kredietbank Limburg met inloopsprekuren	Budget schuldhulpverlening	--	
Aandacht voor laaggeletterdheid	Budget Participatiewet Subsidie Provincie (coördinator laaggeletterdheid)	--	
Cursussen en trainingen	Budget schuldhulpverlening	--	
Inzet op betaald werk	Budget Participatiewet	--	
Intensievere samenwerking met intermediairs, ketenpartners	Budget Armoedebeleid	€ 2.000	Structureel
PIJLER 2 ARMOEDE MAG GEEN BELEMMERING ZIJN VOOR DE ONTWIKKELKANSEN VAN KINDEREN			
Voorstel	Financiering	Extra budget	
Inzet preventieve programma's	Budget Onderwijs	--	
Ontwikkelen kindpakket	Budget Armoedebeleid	€ 1.000	Incidenteel
Kinderen actief betrekken bij het (verder) vormgeven van het armoedebeleid	Budget Armoedebeleid	€ 1.000	Structureel
Voorlichting over geld aan jongeren	Budget Armoedebeleid	€ 2.000	Structureel
PIJLER 3 BEVORDEREN GEBRUIK INKOMENSREGELINGEN/REALISEREN EXTRA ACTIVITEITEN			
Voorstel	Financiering	Extra budget	
Eenvoudige laagdrempelige aanvraagprocedures	Budget Participatiewet	--	
Gerichte voorlichting en inzetten op moderne media	Budget Armoedebeleid	€ 2.000	Structureel
Informereren intermediairs, ketenpartners	Budget Armoedebeleid	€ Zie pijler 1	
Extra faciliteiten / kledingbank	Budget Armoedebeleid	€ 3.000	Structureel
PIJLER 4 FORMEREN DENKTANK			
Voorstel	Financiering	Extra budget	
Formeren denktank	Budget Armoedebeleid	€ 1.000	Incidenteel
TEGENGAAN ARMOEDEVAL			
Voorstel	Financiering	Extra budget	
Ophogen inkomensgrenzen scenario 3	Budget Armoedebeleid	€ 24.855	Structureel
Totaal		€ 36.855	
Waarvan		€ 34.855	Structureel
		€ 2.000	Incidenteel
Totaal benodigd extra budget periode 2021-2024			
Structureel 4 x € 34.855		€ 139.420	
Incidenteel 1 x € 2.000		€ 2.000	
Totaal benodigd extra budget periode 2021-2024		€ 141.420	

10.2 Afweging en voorstel

Uitvoering van de nu voorliggende voorstellen vraagt enerzijds om inzet van extra budget ten opzichte van de huidige situatie. Anderzijds resulteren deze voorstellen in een toename van het welzijn van mensen en is de kans niet onwaarschijnlijk dat een aantal voorstellen ook leidt tot inverdieneffecten. Er zijn geen exacte cijfers hieromtrent voor handen, maar de aanname is dat door nu bijvoorbeeld te investeren in preventie en vroegsignalering en het tegengaan van kinderarmoede, de uitgaven uiteindelijk zullen afnemen. Ook de inzet op betaald werk kan ertoe leiden dat meer mensen vanuit een bijstandssituatie uitstromen naar werk. De uitstroom van bijstand naar werk is om verschillende redenen goed nieuws. Het belangrijkste is natuurlijk dat iemand werk gevonden heeft, en daarmee een zinvolle daginvulling heeft en in het eigen levensonderhoud kan voorzien. Daarnaast is het financieel gunstig voor de gemeente. Er hoeft immers een bijstandsuitkering minder betaald te worden. Ook zijn er maatschappelijke effecten op de lange termijn die niet zozeer zijn uit te drukken in geld. Denk bijvoorbeeld de invloed van armoede op deelname aan de samenleving, psychische en fysieke gezondheid van mensen en het opvoedklimaat van kinderen. Kortom de nu voorliggende voorstellen kunnen voor mensen een kentering betekenen en hun algehele welzijn bevorderen. Doordat we armoede actief oppakken en concreet hulp bieden, hebben meer mensen de kans om 'in hun kracht' te komen. Dat biedt mensen de mogelijkheid om ook daadwerkelijk meer betrokken te zijn bij de samenleving. Zij maken niet langer alleen gebruik van maatschappelijke voorzieningen, maar kunnen een bijdrage gaan leveren aan de maatschappij. Denk hierbij onder andere aan deelname aan de arbeidsmarkt, het doen van vrijwilligerswerk, het bieden van mantelzorg en een goede voorbeeldfunctie zijn voor kinderen. Dit is niet alleen goed voor diegenen die het betreft maar ook voor de maatschappij als geheel. Tot slot is de noodzaak voor een goede aanpak van armoede, als gevolg van de coronacrisis, nu noodzakelijker dan ooit. Reden waarom een bezuiniging op het armoedebeleid. achterwege dient te worden gelaten.

10.3 Financieringsvoorstel

Voorgesteld wordt:

- De niet benutte middelen ter bestrijding van armoede uit 2019 en 2020 ad € 44.250 te reserveren en in te zetten voor de uitvoering van het armoedebeleidsplan in 2021 t/m 2024.
- Het verschil tussen het benodigde budget en het beschikbare budget in 2021 t/m 2024 via de taakstelling sociaal domein ten laste te brengen van de reserve sociaal domein. Per saldo kunnen de kosten over deze periode hiermee worden opgevangen binnen het beschikbare budget.

10.4 Risico's

Uitvoering van het armoedebeleid brengt een aantal risico's met zich mee, te weten:

- Autonome factoren

De mate waarin gebruik wordt gemaakt van de middelen uit het armoedebeleid is afhankelijk van een aantal factoren waar wij niet directe invloed op hebben. Onderdeel hiervan is bijvoorbeeld de ontwikkeling van de economische situatie, landelijke politieke keuzes die kunnen wijzigen en mondiale aspecten. Zo zal de economie als gevolg van de coronacrisis op korte termijn in een recessie geraken, stijgt de werkloosheid en wordt er meer beroep gedaan op sociale zekerheid. Verder kan verwacht worden dat een deel van de werkende beroepsbevolking (tijdelijk) minder inkomen heeft.¹⁹

- Aannames

In de berekeningen is gerekend met aannames over de omvang van de doelgroep en het gebruik van de inkomensregelingen. Een risico is dat het daadwerkelijk gebruik van de inkomensregelingen hoger ligt dan geraamd en de kosten van het beleid hoger uitvallen dan berekend. Als blijkt dat er sprake is van een groei van het bestand dan wel toename van het gebruik als gevolg van het tegengaan niet-gebruik zal dit invloed hebben op de benodigde budgetten.

- Open-eind karakter

De inkomensregelingen hebben een open-einde karakter hebben. Dat betekent dat de kosten en het aantal gebruikers niet gelimiteerd zijn. Bij een hoger gebruik dan geraamd kan er dus een tekort ontstaan op de beschikbare middelen en loopt de gemeente risico.

¹⁹ Centraal Planbureau. Sociaal en Cultureel Planbureau (2020). *Kansrijk armoedebeleid*.

Om te kijken of het armoedebeleid werkt, gaan we effecten meten. We zijn voornemens dit te gaan doen doormiddel van effectindicatoren. Deze indicatoren dienen inzicht te geven in de (maatschappelijke) effecten van de vernieuwde armoedeaanpak. Hieronder wordt weergegeven over welke zaken we rapporteren. Deze rapportage wordt een maal, aan het einde van het jaar opgesteld. Naast een cijfermatige weergave van deze indicatoren zal ook aandacht besteed worden aan duiding van cijfers; wat zeggen de cijfers en is het nodig om beleidsmatig dan wel financieel bij te sturen op basis van de cijfers?

Input voor de cijfers wordt verkregen vanuit o.a. het Sociale zaken Maastricht Heuvelland, Stichting Leergeld, het jeugdfonds Sport en Cultuur Zuid-Limburg en de Vincentiusvereniging Valkenburg aan de Geul

11.1 Wat gaan we meten?

De effecten van het armoedebeleid worden inzichtelijk gemaakt langs de lijn van de verschillende pijlers.

Pijler 1 Preventie en vroegsignalering

- Aantal signalen van ketenpartners en intermediairs
- Gebruik inkomensregelingen, waaronder Bijzondere bijstand
- Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering
- Declaratieregeling maatschappelijke participatie
- Aantal meldingen schuldhulpverlening
- Aantallen gebruik kledingbank
- Gebruik fysiek loket kredietbank Limburg

Pijler 2 Armoede mag geen belemmering zijn voor de ontwikkelkansen van kinderen

- Percentage bereik van de kindregelingen, waaronder:
 - Stichting Leergeld Maastricht- Heuvelland
 - Jeugdfonds Sport en Cultuur Zuid-Limburg
 - Declaratieregeling maatschappelijke participatie (kindregelingen)
 - Zwemvangnet

Pijler 3 Bevorderen gebruik inkomensregelingen/realiseren extra faciliteiten

- Percentage gebruik inkomensregelingen, waaronder:
 - Bijzondere bijstand
 - Tegemoetkoming premie aanvullende zorgverzekering
 - Declaratieregeling maatschappelijke participatie
 - Aantal meldingen schuldhulpverlening
 - Aantallen gebruik kledingbank

Pijler 4 Armoede en Corona

Geen effectmeting.

Armoedeval

- Percentage inwoners dat moet rondkomen van een laag inkomen (110, 110, 120 en 130% Wsm)
 - Ontwikkeling uitkeringsbestand, waaronder:
 - Aantallen instroom vanuit werk
 - Aantallen uitstroom naar werk

11.2 Kanttekening

Van belang om op te merken is dat inkomensregelingen niet bijdragen aan afname van het aantal huishoudens in armoede. De inkomensregelingen leiden tot een verlaging van de uitgaven van huishoudens, maar niet tot een verhoging van het inkomen. Wel zullen de maatregelen een positief effect hebben op het kunnen meedoen aan de samenleving. Ook leiden deze regelingen ertoe dat mensen een lagere kans hebben om in een problematische schuldensituatie terecht te komen.